

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий Інститут мистецтв

**КАЧМАР О.В.
БАЗІНЯК І.І.
ДУТЧАК О.І.
МАЛАНЮК Т.З.
ФЕДОРАК В.В.
ШИКЕРИНЕЦЬ В.В.**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО КУРСУ «ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА»**

**для здобувачів другого (магістерського) рівня освіти
028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
02 Культура і мистецтво1**

Івано-Франківськ -2024

УДК 159.9:005.32

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Рецензенти:

Пілецька Л.С. док. психол. наук, професор, завідувач Кафедри соціальної психології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Новосядла І.В. кан. мистецтвозн. , доцент кафедри музичного виховання Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Качмар О.В. Психологія лідерства: методичні рекомендації. Івано-Франківськ: Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025. с.

У методичних рекомендаціях подано силабус до дисципліни, тематика лекційних і практичних занять, самостійна робота та список тем для опрацювання , завдання розвивального та прикладного характеру, поради студенту, рекомендована література та інтернет ресурси

© Качмар О.В., 2024

Базіняк І.І., 2024

Дутчак О.І., 2024

Мвланюк Т.З., 2024

Федорак В.В., 2024

Шикеринець В.В., 2024

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ.....	16
ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	24
ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ СТУДЕНТІВ	33
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	35
СЛОВНИК	46
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	50

Передмова

Сучасні соціокультурні процеси, позначені динамікою глобалізації, інформаційними викликами та суспільними трансформаціями, вимагають від менеджера не лише організаційних і комунікативних умінь, а й глибокого розуміння психології лідерства. У сфері соціокультурного менеджменту постать лідера набуває особливого значення, адже саме він стає носієм цінностей, творцем стратегій та мотиватором колективної діяльності. Лідерство в цій галузі виходить за межі класичних управлінських моделей і торкається феноменів впливу, натхнення, харизми та формування середовища довіри.

Курс «Психологія лідерства» покликаний сформувати у студентів системне уявлення про природу лідерства, його психологічні механізми та особливості прояву в соціокультурній сфері. У процесі навчання здобувачі ознайомляться з основними теоріями лідерства, вивчатимуть роль особистісних якостей, емоційного інтелекту та стилів керівництва. Особливу увагу буде приділено специфіці лідерства у творчих колективах, де важливими є баланс між креативністю та дисципліною, а також уміння підтримувати командний дух у кризових ситуаціях.

Відомий дослідник Дж. Коттер зазначав: *«Лідерство – це не лише вміння спрямовувати, а й здатність надихати»*. Це положення набуває особливої актуальності для фахівців у галузі менеджменту соціокультурної діяльності, де результативність роботи значною мірою визначається мотивацією та залученістю людей. Саме тому курс спрямований на розвиток практичних навичок самопізнання, ефективною комунікації, управління конфліктами та організації спільної творчої діяльності.

Опановуючи дисципліну, студенти навчатимуться критично аналізувати моделі лідерства, усвідомлювати власні сильні сторони та зони розвитку як майбутні керівники, а також застосовувати психологічні знання для вирішення реальних управлінських завдань у сфері культури й мистецтва.

Таким чином, «Психологія лідерства» є важливим елементом професійної підготовки магістрів, адже поєднує теоретичний фундамент і практичні інструменти для формування сучасного лідера, здатного діяти в умовах змін та надихати інших на досягнення високих результатів.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу
та івентменеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія лідерства

Рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень

Освітня програма «Менеджмент соціокультурних проєктів
та креативних індустрій діяльності»

Спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної
діяльності» Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Затверджено на засіданні кафедри
управління соціокультурною
діяльністю, шоу-бізнесу та
івентменеджменту
Протокол № 1 від « » серпня 2024
р.

м. Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Програмні компетентності та результати навчання
5. Організація навчання
6. Система оцінювання навчальної дисципліни
7. Політика навчальної дисципліни
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Психологія лідерства
Викладач (-і)	Качмар Олександра Василівна док. філософ. наук, професор
Контактний телефон викладача	+380669191771
Е-mail викладача	oleksandra.kachmar@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку консультацій, розміщеному на інформаційному стенді кафедри
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс спрямований на формування у студентів розуміння психологічних основ лідерства, механізмів впливу та комунікації, розвитку харизми, емоційного інтелекту й навичок управління командою. Особливий акцент робиться на специфіці соціокультурного менеджменту, де лідерство проявляється у творчих колективах, культурних проєктах, мистецьких інституціях.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Сформувати у студентів знання та практичні компетентності в галузі психології лідерства для ефективного управління соціокультурними проєктами та командами</p> <p>Основні цілі курсу: Пояснювати основні теорії та моделі лідерства. Визначати власні лідерські риси та формувати стратегії їх розвитку. Використовувати інструменти емоційного інтелекту в управлінні командою. Аналізувати ціннісні та етичні аспекти лідерства у культурному середовищі. Розробляти та реалізовувати комунікаційні стратегії лідера.</p>	

Застосовувати практики креативного та трансформаційного лідерства у соціокультурній сфері.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у соціокультурній сфері, у сфері освіти та науки, креативної економіки і культуротворчих практик, що передбачає застосування теорій та методів менеджменту культури і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК2. Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань видів економічної діяльності)

ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу .

СК1.Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів

СК 2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місії, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани.

СК5. Здатність створювати і організовувати ефективні комунікації в процесі управління

СК6.Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх у процесі управління людьми.

СК8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом.

СК10.Здатність до управління організацією та її розвитком

Програмні результати навчання:

ПР1.Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління у непередбачуваних умовах

ПР5.Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах

ПР7.Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті

ПР9.Вміти спілкуватися у професійних і наукових колах державною та іноземною мовами.

ПР10. Демонструвати лідерські навички на вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач.

ПР12. Вміти делегувати повноваження та керівництво організацією (підрозділом).

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний /
		(рік навчання)	вибірковий
2	028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»	1	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Вступ до психології лідерства. Теорії лідерства: від класичних до сучасних.	2	2	6
Тема 2. Харизма та психологічна природа впливу	2	2	6
Тема 3. Емоційний інтелект у лідерстві	2	2	8
Тема 4. Лідерство і цінності. Лідерство у кризових ситуаціях	2	2	6
Тема 5. Гендерні аспекти лідерства	2	2	6
Тема 6. Лідерство в команді.		4	8
Тема 7. Комунікаційна стратегія лідера	2	4	6

Тема 8. Лідерство і креативність. Етика та відповідальність лідера.	-	-	8
Тема 9. Психологія саморозвитку лідера.	-	-	6
ЗАГ.	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	<p>Форми контролю знань студентів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поточний; • підсумковий семестровий (екзамен). <p>Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою на основі 100-бальної системи.</p> <p>(п. 8.3. Види контролю «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Наказ ректора № 417 від 03.07.2023 р.).</p> <p>100-бальна шкала переводиться у відповідну національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, FX, F).</p> <p>Загальні 100 балів включають:</p> <p>Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи (питома вага оцінки – 50%).</p> <p>Контроль самостійної роботи дозволяє оцінити рівень сформованості відповідних компетентностей. Виконується на платформі D-Learn за тематикою курсу (оцінюється від 0 до 10</p>
-----------------------------------	---

	<p>балів) та у формі есе (письмова робота в електронному вигляді) – (оцінюється від 0 до 5 балів). Загальна питома вага оцінки за контроль самостійної роботи – 15 %.</p> <p>Семестрова контрольна робота – дозволяє оцінити рівень сформованості відповідних компетентностей. Виконується на платформі D-Learn за тематикою курсу. Питома вага оцінки – 15%.</p> <p>Тестовий контроль проводиться двічі за семестр. Кожен з яких оцінюється у 10 балів. Загальна максимальна кількість балів, відповідно, 20.</p> <p>Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті. Підсумковий семестровий контроль – сума балів поточного контролю, семестрової контрольної роботи та контролю самостійної роботи. Підсумковий семестровий контроль виносяться на останню академічну годину (практичне заняття) опанування курсу.</p>
Вимоги до письмової роботи	Письмова робота включає певні теми завдань за тематикою курсу.
Практичні заняття	Оцінюється у стобальній шкалі Поточні оцінки, які отримуються під час практичних занять, сумуються й множаться на коефіцієнт.
Умови допуску до підсумкового контролю	Отримання інтегральних результатів до останнього заняття – 25 балів. Студентам, які мають пропуски, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно

	до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.
7. Політика навчальної дисципліни	
Письмові роботи	Робота виконана на певну тему обсягом не більше 4 сторінок
Академічна доброчесність	<p>Атмосферу довіри, взаєморозуміння, взаємоповаги потрібно будувати щоденно. Політика ректорату спрямована на академічну доброчесність, прозорість та законність діяльності. Задля цього розроблено та впроваджено «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», «Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» і опубліковано їх на сайті. В університеті академічна доброчесність передбачається за замовчуванням. Це означає, що всі здані роботи є результатом вашої розумової праці та творчості. Якщо ви подали роботу когось іншого, повністю або частково, без належного цитування, завдання буде оцінене в 0 балів (без права перездачі)</p>
Відвідування занять	<p>Усі студенти, незалежно від форми навчання, зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю.</p> <p>Відпрацювання пропущених занять відбувається у перший день за графіком консультацій викладача з навчальної дисципліни, за винятком поважної причини у студента (документальне підтвердження) згідно «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів</p>

	вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (п.4)».
Неформальна освіта	Зараховуються як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, які відповідають програмі навчальної дисципліни. Рекомендовані:

8. Рекомендована література

<p>Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Дзвінчук Д.І., Діденко Н.Г., Любчик О.І.Малімон В.І, Психологія управління. <i>Навчальний посібник/</i> За зпг. <i>Ред Д,І, Дзвінчука.</i> К: ТОВ «СІК ГРУП Україна».2013.293 с. 2.Посібник для молодіжних громадських організацій. – К., 2003. – 250 с. 3.Принципи розвитку лідерства.Процес розвитку лідерства // Посібник для молодіжних громадських організацій. – К., 2003. – С.28-38. 4.Нестуля, О. О.Основи лідерства. Наукові концепції (від найдавніших часів до середини ХХ ст) [Текст]: навч.посібник / Олексій Олексійович Нестуля,С. І. Нестуля. – Рек. МОН. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 277 с. – 140,00кільк.прим.: 5 (КХ. – 3, Іст. – 1, Філосо. – 1) 5.Нестуля, О. О. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ - початок ХХІ ст)[Текст]: навч.посібник Олексій Олексійович Нестуля, С. І. Нестуля. – Рек. МОН. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 375 с. – 160,00кільк.прим.: 5 (КХ. – 3, Іст. – 1, Філосо. – 1) 6.Жигайло, Н. І. Психологія бізнесу та управління [Текст]: навч.посібник / Н. І. Жигайло,М. О. 7.Качмар О. Роль інновацій у підвищенні конкурентоспроможності культурних інституцій України. <i>Актуальні питання гуманітарних наук. Мистецтвознавство.</i> Вип.87. Том 3. 2025. С.152-159. https://www.apfn-journal.in.ua/archive/87_2025/part_3/24.pdf 8. Качмар О., Шотурма Н., Федорак В. Управління соціокультурними інноваціями через призму медіа та філософії культури. <i>Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 79,</i> том 1.Мистецтвознавство.2024 . С.174-182. 9.Качмар О, Маланюк Т., Крицак О. Соціокультуризм як цивілізаційний феномен сучасності. <i>Наукові перспективи.</i> № 9 (51).Серія «Державне управління». 2024. С.166-176.

- 10.Кохан, Н. М. Данилевич. – Львів : ЛНУ, 2023. – 308 с.
- 11.Комунікативний менеджмент [Текст] : навч. посібник / Н. Жигайло. –Рек. МОН. – Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2012. – 368 с.
- 12.Кушнір Р. Великий оратор , або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи. Дрогобич: Коло.2013.258с.
- 13.Лазниця В. Психологія менеджменту. Навч.посібник.К.:ТОВ «УВПК.ЕксОб.»2003.517 с.
- 10.Савельєва, В. С. Психологія управління [Текст] : навч. посібник / В. С. Савельєва. – К. : ВД "Професіонал", 2004. – 320 с. – 30.00 кільк.прим.: 1 (Філосо. – 1)
- 14.Технології роботи організаційних психологів [Текст]: навч. посібник / заред. Л. М. Карамушки. – К. : ІНКОС, 2005. – 366 с. – 37,00
- 15.Москаленко, В. В. Психологія соціального впливу [Текст] : навч. посібник/ В. В. Москаленко. – К. : ЦУЛ, 2007. – 448 с. – 45,00
- 16.Орбан-Лембрик, Л. Е. Соціальна психологія у 2-х кн. [Текст] : підручник. Кн.2 : Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія / Лідія Ернестівна Орбан-Лембрик. – Рек. МОН. – Чернівці : Книги - ХХІ, 2010. – 464 с
- 17.Орбан-Лембрик, Л. Е. Соціальна психологія у 2-х кн. [Текст] : підручник. Кн. 1 : Соціальна психологія особистості і спілкування / Лідія Ернестівна Орбан-Лембрик. – рек. МОН. – Чернівці : Книги -ХХІ, 2010. – 464 с. – 45,00
- 18.Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навчальний посібник.Івано-Франківськ.Плай.2001. 695 с.

Додаткова література

1. Психологічні особливості лідерської обдарованості: концепції, діагностика, тренінги [Текст]: монографія / Мітлош А. В.,Маляко В. О.,Бажанюк В. С.,Камишин В. В. – К. : Ін-т обдарованої дитиниє. 2014. 290 с.
3. Креативне лідерство [Текст]: навч.посібник / за ред. М.Ситницького. К. : КНУ, 2020. – 100 с.
4. 21 спосіб мислити креативно/Майкл Міхалко; пер. з англ.Т.Бойка.- Хїарків. 2019. 400с.
5. Трейсі Б. Як керують найкращі.КСД.Харків.2024.208 с.
6. Сандерс Зао -М Таймбоксинг. Мистецтво зосереджуватись на одній справі /Пер.з англ. О. Савіної. Харків. КСД. 2024.288с.
Стаття:
7. 1. Черненко, В. Психологія лідерства // Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2013. № 10. С. 34-35.
8. . Шайхатдінов, А. З. Концептуальні підходи вивчення харизматичного лідерства в організації . *Гілея*. – 2013. – № 3. – С. 776-779.

Викладач

док. філософ. наук, професор

Олександра КАЧМАР

3. План лекційних занять

Лекція 1. Вступ до психології лідерства. Теорії лідерства: від класичних до сучасних.

План

1. Психологія лідерства як наукова дисципліна: предмет, завдання, значення для менеджменту соціокультурної діяльності.
2. Історичні уявлення про феномен лідерства: від античності до початку ХХ століття.
3. Класичні теорії лідерства (теорія рис, ситуаційні підходи, біхевіоральна школа).
4. Сучасні підходи до вивчення лідерства (харизматичне, трансформаційне, сервісне, емоційно-інтелектуальне лідерство).

Основні тези лекції

Лідерство є соціально-психологічним феноменом, що відображає здатність індивіда впливати на групу та спрямовувати її діяльність.

У різні епохи лідера розглядали як героя, політичного діяча, «обраного» чи натхненника — у сучасності його розуміють як ефективного комунікатора та фасилітатора змін.

Класичні теорії зосереджувалися на пошуку вроджених рис лідера (теорія «великих людей»), вивченні стилів керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний), а також на ситуаційному підході, що враховує контекст.

Біхевіоральні дослідження показали: лідерство можна формувати й розвивати через навчання й тренування певних моделей поведінки.

Сучасні концепції наголошують на емоційному інтелекті, креативності, гнучкості, харизмі, здатності надихати та служити команді.

Для менеджера у сфері культури лідерство — не тільки управління, а й натхнення, формування цінностей та підтримка командної творчості.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає предмет і завдання психології лідерства?
2. Як у давніх суспільствах розуміли роль і значення лідера?
3. У чому суть теорії “великих людей”? Які її сильні та слабкі сторони?
4. Які стилі лідерства виділяла біхевіоральна школа?
5. Чим відрізняється авторитарний стиль від демократичного?
6. У чому полягає ситуаційний підхід до вивчення лідерства?
7. Які ключові ознаки харизматичного лідера?
8. Що означає поняття “трансформаційне лідерство”?
9. Як емоційний інтелект впливає на ефективність лідера?
10. Чому сучасні соціокультурні організації потребують нових моделей лідерства?

Лекція 2. Харизма та психологічна природа впливу

План

1. Поняття харизми: історичні та сучасні інтерпретації.
2. Психологічні механізми впливу харизматичного лідера.
3. Роль емоцій, символів і комунікації у формуванні харизми.
4. Межі та ризики харизматичного лідерства у соціокультурній сфері.

Основні тези лекції

Термін «харизма» походить від грецького *χάρισμα* — «дар», «благодать», і спершу трактувався як божественний дар впливати на інших.

Соціолог М. Вебер одним із перших науково описав харизму як особливий тип влади, що ґрунтується не на традиції чи законі, а на вірі послідовників у виняткові якості лідера.

Харизматичний вплив спирається на психологічні механізми: емоційне зараження, ідентифікацію, навіювання, створення образу “особливості”.

Важливу роль у формуванні харизми відіграють невербальна поведінка, риторика, вміння надихати через історії та символи, використання сильних метафор.

Емоційний контакт із групою підсилює харизму: лідер здатний акумулювати й трансформувати колективні емоції.

У соціокультурному менеджменті харизматичне лідерство може стати рушієм змін і креативних проєктів, проте воно несе ризики маніпуляції, залежності від особистості лідера та “культу особи”.

Сучасна психологія розглядає харизму не лише як вроджену якість, а й як комплекс умінь, що розвиваються завдяки самосвідомості, комунікативним навичкам і автентичності.

Питання для самоперевірки.

1. Що означає поняття «харизма» у його початковому значенні?
2. Як М. Вебер пояснював феномен харизматичного лідерства?
3. Які психологічні механізми забезпечують вплив харизматичного лідера?
4. Чому емоційний інтелект є важливим складником харизми?
5. Які комунікативні прийоми підсилюють харизматичний вплив?
6. У чому полягає небезпека “культу особи”?
7. Як можна розвивати харизму у майбутнього менеджера?
8. Які приклади харизматичних лідерів у культурно-мистецькій сфері можна навести?
9. Чим харизматичне лідерство відрізняється від трансформаційного?
10. Які умови сприяють виникненню та збереженню харизми у колективі?

Лекція 3. Емоційний інтелект у лідерстві

План лекції

1. Поняття емоційного інтелекту: визначення та основні підходи.
2. Структура емоційного інтелекту (самосвідомість, самоконтроль, емпатія, соціальні навички).
3. Роль емоційного інтелекту у формуванні ефективного лідерства.
4. Розвиток емоційного інтелекту як компетентності сучасного менеджера соціокультурної діяльності.

Основні тези лекції

Емоційний інтелект (ЕІ) — це здатність людини усвідомлювати власні емоції та емоції інших, керувати ними й використовувати у спілкуванні та прийнятті рішень.

Д. Гоулман виділив ключові компоненти ЕІ: самосвідомість, самоконтроль, мотивація, емпатія та соціальні навички. Для лідера емоційний інтелект є не менш важливим, ніж когнітивні здібності, адже саме він визначає здатність надихати, переконувати, уникати конфліктів та будувати довірливі стосунки. Високий рівень ЕІ дозволяє керівнику створювати позитивний психологічний клімат у колективі, ефективно вирішувати проблеми та стимулювати командну роботу.

У соціокультурних організаціях, де домінує творча взаємодія, особливо цінується емпатія та здатність відчувати настрої колективу.

Низький рівень ЕІ у лідера часто призводить до конфліктності, вигорання та втрати довіри.

Емоційний інтелект можна розвивати: через рефлексію, усвідомленість, тренінги комунікації, роботу з тілесними практиками, розвиток креативного мислення

Питання для самоперевірки (10)

1. Що таке емоційний інтелект і як він визначається в психології?
2. Які основні компоненти емоційного інтелекту виділяє Д. Гоулман?
3. Чому ЕІ вважають ключовою компетентністю сучасного лідера?
4. Як самосвідомість впливає на ефективність управлінця?
5. У чому полягає роль емпатії у лідерському стилі?
6. Як емоційний інтелект допомагає запобігати конфліктам?
7. Чому у сфері культури та мистецтва важливий високий рівень ЕІ?
8. Які наслідки може мати низький рівень емоційного інтелекту у лідера?
9. Які методи розвитку ЕІ найбільш ефективні?
10. Чи можна вважати емоційний інтелект вродженою якістю чи набутою навичкою?

Лекція 4. Лідерство і цінності. Лідерство у кризових ситуаціях

План лекції

1. Цінності як основа лідерства.
2. Ієрархія цінностей у менеджменті соціокультурної діяльності.
3. Роль лідера у кризових ситуаціях: психологічні аспекти.
4. Стратегії подолання криз і збереження ціннісних орієнтирів.

Основні тези

Лідерство ґрунтується на системі цінностей, що формує бачення, місію та стиль управління.

Цінності визначають довіру до лідера та здатність колективу об'єднуватися навколо спільних ідей.

У кризових ситуаціях (економічних, соціальних, воєнних) лідер стає «опорою», що допомагає зберегти стабільність і мотивацію.

Основні якості кризового лідера: стресостійкість, рішучість, гнучкість, вміння діяти в умовах невизначеності.

Ціннісно-орієнтоване лідерство сприяє підвищенню довіри та здатності команди переживати труднощі.

Питання для самоперевірки

1. Як цінності впливають на стиль лідерства?
2. Що таке ціннісно-орієнтоване лідерство?
3. Які цінності є ключовими у сфері культури й мистецтва?
4. Як лідер формує ієрархію цінностей у колективі?
5. Що означає поняття «кризове лідерство»?
6. Які психологічні риси допомагають діяти у кризі?
7. Як зберегти довіру колективу в умовах стресу?
8. Чому гнучкість і адаптивність є важливими для кризового лідера?
9. Які приклади кризового лідерства можна навести з сучасної історії?
10. Як співвідносяться цінності й стратегія виживання організації?

Лекція 5. Гендерні аспекти лідерства

План лекції

1. Гендерні стереотипи у сприйнятті лідерства.
2. Особливості лідерських стилів у чоловіків та жінок.
3. Гендерна рівність як умова розвитку соціокультурних організацій.
4. Виклики та перспективи жіночого лідерства.

Основні тези

Гендер у лідерстві відображає соціально зумовлені очікування щодо ролі чоловіків та жінок у керівництві. Чоловічі стилі традиційно асоціюються з авторитарністю й раціональністю, жіночі — з емпатією та

комунікативністю, але сучасна наука наголошує на універсальності лідерських компетентностей. Жінки-лідерки стикаються з «скляною стелею», гендерними упередженнями та бар'єрами кар'єрного зростання. Гендерно чутливе лідерство сприяє інклюзії, рівності та демократизації управління. Баланс гендерних підходів у команді створює більш стійкі та креативні організації.

Питання для самоперевірки (10)

1. Як гендерні стереотипи впливають на лідерство?
2. Які відмінності у стилях керівництва між чоловіками та жінками?
3. Що таке «скляна стеля»?
4. Чому важлива гендерна рівність у соціокультурних організаціях?
5. Які риси жіночого лідерства сприяють командній роботі?
6. Чим небезпечні упередження щодо жіночих та чоловічих стилів керівництва?
7. Як сучасні дослідження трактують гендерні відмінності в лідерстві?
8. Які приклади успішних жінок-лідерів у культурі ви знаєте?
9. Як інклюзія впливає на ефективність лідера?
10. Чи існує «гендерно нейтральне» лідерство?

Лекція 6. Лідерство в команді

План лекції

1. Командна динаміка та роль лідера.
2. Формальні та неформальні лідери в команді.
3. Лідер як фасилітатор і мотиватор командної роботи.
4. Конфлікти та їх вирішення у команді.

Основні тези

Командне лідерство ґрунтується на взаємодії, довірі та колективній відповідальності.

Лідер у команді — не лише керівник, а й модератор процесів, що сприяє розвитку кожного учасника.

Важливо розрізнати формальне лідерство (офіційна посада) та неформальне (визнання колективом).

Лідер у команді має балансувати між орієнтацією на результат і на міжособистісні стосунки.

Успішний командний лідер вміє передавати повноваження, мотивувати та підтримувати ініціативу.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає сутність командного лідерства?
2. Які ролі виконує лідер у команді?
3. Чим відрізняється формальне і неформальне лідерство?
4. Як лідер може сприяти згуртованості колективу?
5. Чому важливо делегувати повноваження?
6. Як вирішувати конфлікти у команді?
7. Які методи мотивації команди найефективніші?
8. Як розвивати командний дух у творчому колективі?
9. Які ознаки ефективної команди?
10. Чому командний стиль лідерства особливо важливий у культурній сфері?

Плани практичних занять.

Практичне заняття 1. Теоретичні підходи до вивчення феномена лідерства: від класики до сучасності

1. Обговорення предмета та завдань психології лідерства в контексті менеджменту соціокультурної діяльності.
2. Аналіз історичних прикладів лідерства: від античних мислителів до початку ХХ століття.
3. Розгляд класичних теорій лідерства та практичні приклади їх застосування.
4. Дискусія щодо сучасних підходів до лідерства та їхньої актуальності для соціокультурної сфери.

Основні акценти заняття:

- Формування розуміння ролі психології лідерства у професійній підготовці менеджера соціокультурної діяльності.
- Виявлення відмінностей між класичними та сучасними концепціями лідерства.
- Приклади лідерів у культурі та мистецтві, які ілюструють різні підходи до лідерства.
- Колективне обговорення — яка модель лідерства є найпродуктивнішою для сучасного суспільства.

Питання для самоперевірки :

1. У чому полягає предмет психології лідерства?
2. Які основні завдання цієї науки у сфері соціокультурного менеджменту?
3. Які уявлення про лідерство існували в античності?
4. Як трактувалося лідерство у Середньовіччі?

5. У чому суть теорії рис?
6. Які ключові ідеї лежать в основі ситуаційних підходів?
7. Чим відрізняється біхевіоральна школа у поясненні лідерства?
8. Які характеристики харизматичного лідера?
9. У чому полягає сутність трансформаційного лідерства?
10. Як пов'язаний емоційний інтелект з ефективним лідерством?

Практичне заняття 2

Тема: Харизма та психологічна природа впливу

План заняття

1. Поняття харизми та її психологічні характеристики.
2. Механізми впливу харизматичного лідера на послідовників.
3. Позитивні та негативні аспекти харизматичного впливу.
4. Приклади харизматичних лідерів у соціокультурній сфері.

Основні акценти:

- Усвідомлення ролі харизми в управлінні людьми.
- Визначення факторів, що формують харизматичний вплив.
- Критичне осмислення феномену харизми через історичні та сучасні приклади.
- Обговорення ризиків харизматичного лідерства (маніпуляція, культ особистості).

Питання для самоперевірки

1. Що таке харизма?
2. Які психологічні риси формують харизматичність?
3. У чому полягає механізм психологічного впливу харизматичного лідера?
4. Чим відрізняється харизматичний вплив від раціонального переконання?
5. Які позитивні наслідки має харизматичне лідерство?

6. Які загрози несе культ особистості?
7. Які відомі історичні постаті ілюструють феномен харизми?
8. Як проявляється харизма у сфері культури й мистецтва?
9. Чи може харизму бути розвинено штучно?
10. Як відрізнити харизматичного лідера від маніпулятора?

Практичне заняття 3

Тема: Емоційний інтелект у лідерстві

План заняття

1. Поняття та структура емоційного інтелекту (EQ).
2. Роль емоційного інтелекту у формуванні лідера.
3. Взаємозв'язок EQ з ефективністю управління командою.
4. Методи розвитку емоційного інтелекту у майбутніх лідерів.

Основні акценти:

- Відмінність між IQ та EQ.
- Практичне значення емоційного інтелекту для управління конфліктами.
- Роль саморегуляції та емпатії у діяльності лідера.
- Обговорення кейсів, де низький/високий EQ вплинув на ефективність керівництва.

Питання для самоперевірки :

1. Що таке емоційний інтелект?
2. Які його складові?
3. Чим EQ відрізняється від IQ?
4. Чому EQ важливий для лідера?
5. Які емоційні компетентності найбільш значущі у керівника?
6. Як EQ впливає на розв'язання конфліктів?
7. Що таке емпатія та яку роль вона відіграє у лідерстві?
8. Які методи розвитку EQ відомі?

9. Як EQ пов'язаний із командною роботою?
10. Чи може людина без високого EQ бути ефективним лідером?

Практичне заняття 4

Тема: Лідерство і цінності. Лідерство у кризових ситуаціях

План заняття

1. Цінності як основа лідерської позиції.
2. Типологія цінностей у лідерстві (особистісні, професійні, суспільні).
3. Лідерство в умовах кризи: стратегії та психологічні підходи.
4. Приклади ефективного й неефективного лідерства під час криз.

Основні акценти:

- Визначення ролі ціннісних орієнтацій у керівництві.
- Розуміння специфіки поведінки лідера в екстремальних умовах.
- Аналіз кризових ситуацій у соціокультурній сфері.
- Дискусія: які цінності стають ключовими у часи випробувань?

Питання для самоперевірки :

1. Як цінності впливають на стиль лідерства?
2. Чим відрізняються особистісні й суспільні цінності лідера?
3. Які головні виклики постають перед лідером у кризі?
4. Що таке антикризове лідерство?
5. Які психологічні якості потрібні для управління в умовах кризи?
6. Чим відрізняється лідер-оптиміст від лідера-песиміста у кризових обставинах?
7. Які приклади кризового лідерства з історії вам відомі?
8. Чому в кризі особливо важливі етичні цінності?
9. Як зберегти командний дух під час випробувань?
10. Які стратегії допомагають долати кризу у сфері культури?

Практичне заняття 5

Тема: Гендерні аспекти лідерства

План заняття :

1. Гендерні стереотипи та їхній вплив на уявлення про лідерство.
2. Особливості жіночого та чоловічого стилів управління.
3. Проблеми гендерної рівності у лідерстві.
4. Перспективи розвитку інклюзивного лідерства.

Основні акценти:

- Усвідомлення упереджень у сприйнятті лідера залежно від статі.
- Аналіз сильних сторін жіночого й чоловічого стилів керівництва.
- Приклади успішних лідерок у соціокультурній сфері.
- Обговорення майбутнього інклюзивного менеджменту.

Питання для самоперевірки :

1. Що таке гендерні стереотипи?
2. Як вони впливають на формування образу лідера?
3. Які особливості жіночого стилю управління?
4. У чому сильні сторони чоловічого стилю?
5. Чи існує «універсальний» стиль лідерства поза гендером?
6. Які проблеми гендерної нерівності актуальні сьогодні?
7. Назвіть приклади відомих жінок-лідерів у культурі.
8. Чим жіноче лідерство відрізняється у кризових ситуаціях?
9. Як можна подолати гендерні бар'єри у кар'єрі?
10. Що таке інклюзивне лідерство?

Практичне заняття 6

Тема: Лідерство в команді

План заняття (4 питання):

1. Роль лідера у формуванні команди.
2. Типи лідерів у групі та їхні функції.
3. Проблеми командної динаміки і стиль лідера.

4. Методи підвищення ефективності команди через лідерство.

Основні акценти:

- Розуміння ролі лідера у створенні та розвитку команди.
- Визначення різних моделей командного лідерства.
- Практичні кейси командних конфліктів і способів їхнього вирішення.
- Дискусія: які лідерські стилі найбільш ефективні для командної роботи?

Питання для самоперевірки :

1. Які ролі виконує лідер у команді?
2. Що таке командна динаміка?
3. Які типи лідерів у групі виділяють?
4. Як стиль лідера впливає на згуртованість команди?
5. У чому відмінність між авторитарним і демократичним командним лідером?
6. Які проблеми можуть виникати у командній роботі?
7. Як лідер може попереджати конфлікти?
8. Які інструменти підвищують ефективність команди?
9. Які приклади успішних команд у сфері культури ви знаєте?
10. Як лідер може мотивувати команду до креативності?

Практичне заняття 7. Комунікаційна стратегія лідера

План лекції

1. Комунікація як основа лідерства.
2. Вербальні та невербальні засоби впливу.
3. Побудова ефективної комунікаційної стратегії.
4. Маніпуляції та етичні межі комунікації.

Основні тези

Лідерство неможливе без комунікації: через неї формується довіра, мотивація та вплив.

Вербальні інструменти включають аргументацію, риторичку, структуру повідомлення; невербальні — жести, інтонацію, контакт очей.

Ефективна комунікаційна стратегія базується на чіткості, автентичності та врахуванні потреб аудиторії.

Сучасний лідер повинен вміти користуватися не лише особистими комунікаціями, а й медіа, цифровими каналами.

Важливо дотримуватися етичних норм у комунікації, аби уникати маніпуляцій та недовіри.

Питання для самоперевірки

1. Чому комунікація є базою лідерства?
2. Які складники вербальної комунікації лідера?
3. Як невербальні засоби впливають на сприйняття?
4. Що таке “комунікаційна стратегія”?
5. Як визначити цільову аудиторію у комунікації?
6. Які риси ефективного лідерського виступу?
7. Чому важлива автентичність у комунікації?
8. Які етичні ризики містить маніпулятивний вплив?
9. Як цифрові медіа змінюють стиль лідерської комунікації?
10. Які приклади успішних комунікаційних стратегій ви знаєте?

Практичне заняття 8. Лідерство і креативність. Етика та відповідальність лідера

План лекції

1. Креативність як ресурс лідерства.
2. Роль лідера у розвитку творчості команди.
3. Етичні принципи лідерської діяльності.
4. Соціальна відповідальність лідера у сфері культури.

Основні тези

Креативність дозволяє лідеру знаходити нестандартні рішення, генерувати інноваційні ідеї та мотивувати команду.

Лідер у соціокультурній сфері має стимулювати творчий потенціал колективу та створювати сприятливе середовище для інновацій.

Етика лідера ґрунтується на чесності, відкритості, повазі до інших, справедливості.

Відповідальний лідер враховує не лише інтереси організації, а й суспільні наслідки своєї діяльності.

Баланс між креативністю та етикою забезпечує сталість і довіру до лідера.

Питання для самоперевірки :

1. Як креативність впливає на лідерство?
2. Які методи стимулювання творчості команди?
3. У чому полягає етичний вимір лідерства?
4. Як етика впливає на довіру до лідера?
5. Що таке соціальна відповідальність лідера?
6. Які приклади креативних лідерських практик ви знаєте?
7. Чому важливо поєднувати креативність та етичність?
8. Як відповідальність формує авторитет лідера?
9. Які ризики креативного, але неетичного лідерства?
10. Чим особливе лідерство у сфері культури?

Практичне заняття 9. Психологія саморозвитку лідера

План лекції

1. Самопізнання як основа лідерського розвитку.
2. Методи і техніки саморозвитку (рефлексія, коучинг, майндфулнес).
3. Формування стійкості та профілактика вигорання.
4. Безперервне навчання як стратегія лідера.

Основні тези

Лідерство — це не статичний статус, а процес постійного розвитку.

Самопізнання допомагає лідеру усвідомити свої сильні й слабкі сторони, визначити індивідуальний стиль.

Методи саморозвитку включають щоденники рефлексії, психотренінги, роботу з наставником, розвиток емоційної усвідомленості.

Стійкість (resilience) дозволяє лідеру долати труднощі без втрати ефективності та зберігати ресурсність.

Профілактика вигорання є критично важливою для керівників у культурній сфері, де інтенсивність емоцій особливо висока

Сучасний лідер має бути lifelong learner — вчитись постійно, адаптуючись до нових викликів.

Питання для самоперевірки:

1. Чому самопізнання важливе для лідера?
2. Які методи саморозвитку є найефективнішими?
3. Як коучинг допомагає розвитку лідера?
4. Що таке майндфулнес і як його можна застосовувати?
5. Що означає поняття “resilience” (стійкість)?
6. Як запобігти професійному вигоранню лідера?
7. Чому безперервне навчання є умовою ефективного лідерства?
8. Які інструменти рефлексії можна використовувати у практиці?
9. Чим відрізняється саморозвиток від самовдосконалення?
10. Як саморозвиток впливає на авторитет та ефективність лідера?

Тематика індивідуальних завдань студентів

1. Аналіз класичної теорії рис у контексті сучасного лідерства

Дослідити основні риси лідера за класичною теорією, порівняти їх із вимогами сучасного менеджера соціокультурної сфери.

2. Дослідження ситуаційних підходів до лідерства на прикладі культурного проекту

Проаналізувати, як різні стилі лідерства впливають на успіх конкретного культурного проекту.

3. Порівняльний аналіз харизматичного та трансформаційного лідерства

Показати сильні та слабкі сторони кожного підходу і оцінити їхню ефективність у сучасних соціокультурних організаціях.

4. Вивчення ролі емоційного інтелекту у професійній діяльності лідера

Проаналізувати, як EQ допомагає лідеру керувати командою, мотивувати учасників і долати конфлікти.

5. Розробка власного портрета лідера з урахуванням психологічних характеристик

Створити опис ідеального лідера у сфері культури з урахуванням рис, мотивацій і стилів лідерства.

6. Аналіз прикладів кризового лідерства у сфері культури та мистецтва

Розглянути випадки ефективного та неефективного лідерства під час кризових ситуацій і зробити висновки.

7. Вплив цінностей лідера на мотивацію та ефективність команди

Проаналізувати, які цінності лідера визначають стиль управління і рівень залученості команди.

8. Дослідження гендерних стереотипів у лідерстві на прикладі відомих постатей

Оцінити, як гендерні стереотипи впливають на сприйняття лідера та його авторитет у культурній сфері.

9. Оцінка ефективності командного лідерства у культурному проєкті

Дослідити роль лідера у розвитку команди, взаємодії учасників і досягненні спільних цілей.

10. Розробка стратегії підвищення командної згуртованості

Запропонувати конкретні методи та інструменти, які допомагають лідеру підвищити згуртованість і продуктивність команди.

11. Вивчення вербальних і невербальних засобів впливу лідера

Проаналізувати, як жести, міміка, інтонація та стиль мовлення впливають на команду і сприйняття лідера.

12. Аналіз комунікаційної стратегії лідера на прикладі успішного культурного заходу

Визначити, які комунікаційні інструменти забезпечили ефективне управління подією.

13. Розробка рекомендацій щодо розвитку креативності команди під керівництвом лідера

Запропонувати методи стимулювання творчого потенціалу команди у культурному проєкті.

14. Етичні дилеми лідерства: кейс-аналіз із соціокультурної сфери

Проаналізувати приклад етичної проблеми у лідерській діяльності та запропонувати оптимальне рішення.

15. Самоаналіз власного рівня емоційного інтелекту та план його розвитку

Оцінити власні сильні й слабкі сторони у сфері EQ і скласти план покращення навичок.

16. Вивчення ролі харизми у формуванні довіри до лідера

Проаналізувати, як харизма впливає на мотивацію та авторитет у команді або організації.

17. Порівняння трансформаційного та сервісного лідерства у соціокультурних організаціях

Оцінити ефективність кожного підходу на прикладі конкретного культурного проєкту.

18. Аналіз випадків неефективного лідерства та уроки для майбутніх менеджерів

Розглянути реальні приклади провальних рішень лідера та виділити фактори, що вплинули на результат.

19. Розробка індивідуального плану саморозвитку як лідера

Скласти покроковий план підвищення професійних і психологічних компетенцій для майбутнього лідера.

20. Дослідження впливу емоційного стану лідера на мотивацію команди

Проаналізувати, як емоційна стабільність і настрої керівника впливають на ефективність команди та результат діяльності.

Тестові завдання

1. Що є предметом психології лідерства?

- A) Технічні навички менеджера
- B) Фінансовий менеджмент Психологічні аспекти поведінки лідера C) Законодавство щодо управління
- D) Психологічні аспекти поведінки лідера Фінансовий менеджмент)

2. Які основні завдання психології лідерства?

- A) Розвиток технічних навичок
- B) Дослідження стилів та ефективності лідерів)
- C) Проведення маркетингових досліджень
- D) Організація культурних заходів

3. Які риси виділяє класична теорія рис?

- A) Соціальні медіа, PR, маркетинг
- B) Мотивація, емоційна стабільність, рішучість)
- C) Виконання фінансових планів
- D) Організаційна структура

4. Що таке ситуаційний підхід до лідерства?

- A) Лідер діє однаково у всіх умовах
- B) Ефективність лідера залежить від конкретної ситуації)
- C) Лідер покладається лише на харизму
- D) Лідер діє за стандартним алгоритмом

5. Характеристика біхевіоральної школи лідерства:

- A) Акцент на рисах особистості
- B) Вивчення організаційної структури
- C) Використання тільки емоційного впливу

D) Акцент на поведінці та діях лідера)

Вивчення організаційної структури

6. Харизматичне лідерство ґрунтується на:

A) Стресостійкості

B) Харизмі і здатності надихати)

C) Технічних знаннях

D) Дотриманні правил

7. Трансформаційне лідерство передбачає:

A) Лідер змінює структуру команди і надихає на розвиток)

B) Лідер завжди дотримується старих схем

C) Лідер не бере участі в командній роботі

D) Лідер зосереджується лише на контролі

8. Сервісне лідерство орієнтоване на:

A) Досягнення власних цілей

B) Тільки фінансовий результат

C) Обслуговування і розвиток потреб команди)

D) Формування ієрархії

9.Що таке емоційний інтелект?

A) Здатність керувати фінансами

B) Здатність розпізнавати, контролювати та використовувати емоції)

C) Знання психології лише у теорії

D) Сприйняття командних правил

10. Основні складові EQ:

A) Мотивація, навички управління, харизма

B) Самоусвідомлення, саморегуляція, мотивація, емпатія, соціальні

навички (✓)

С) Фінансова грамотність, стратегія, планування

Д) Організаційна структура, регламенти

11. Чому EQ важливий для лідера?

А) Допомагає керувати ресурсами

В) Визначає організаційну ієрархію

С) Дає знання про фінансовий аналіз

Д) *Сприяє ефективному спілкуванню і мотивації команди)*

12. Що є основою лідерства у кризових ситуаціях?

А) Виконання наказів

В) *Стресостійкість і ціннісні орієнтири)*

С) Ігнорування проблем

Д) Харизма без дій

13. Що таке ціннісно-орієнтоване лідерство?

А) *Лідер керується особистими і соціальними цінностями)*

В) Орієнтація на фінансові показники

С) Лідер ігнорує потреби команди

Д) Орієнтація на технічні процеси

14. Гендерні стереотипи у лідерстві проявляються через:

А) *Соціальні очікування щодо чоловіків і жінок)*

В) Виключно професійні знання

С) Тільки економічну ефективність

Д) Харизму і харизматичність

15. Які сильні сторони жіночого лідерства?

- A) Авторитарність
- B) Ігнорування команди
- C) *Емпатія та комунікативність)*
- D) Тільки технічна компетентність

16. Що таке командне лідерство?

- A) Коли лідер керує лише фінансами
- B) *Лідер взаємодіє з командою, сприяє згуртованості та результативності)*
- C) Лідер не бере участі у процесі
- D) Лідер завжди діє самостійно

17. Формальне лідерство — це:

- A) Визнання команди
- B) *Посада або офіційні повноваження)*
- C) Особисті навички впливу
- D) Харизма без дій

18. Неформальне лідерство — це:

- A) *Визнання команди, авторитет без офіційної посади)*
- B) Посада
- C) Використання правил
- D) Виключно планування

19. Основна мета комунікаційної стратегії лідера:

- A) Контроль фінансів
- B) *Забезпечення ефективної взаємодії та впливу)*
- C) Ігнорування аудиторії
- D) Харизма без змісту

20. Вербальні засоби комунікації включають:

- A) Жести, міміку
- B) Структури організації
- C) Слова, риторику

D) Слова, риторику, структуру повідомлення)

21. Невербальні засоби комунікації:

- A) Планування подій
- B) Тільки слова
- C) *Міміку, жести, контакт очей)*
- D) Фінансові звіти

22. Етичні аспекти лідерства включають:

- A) *Чесність, відкритість, справедливість)*
- B) Лише технічні знання
- C) Планування ресурсів
- D) Ігнорування команди

23. Соціальна відповідальність лідера означає:

- A) Орієнтацію лише на фінансові показники
- B) Дотримання правил без емпатії
- C) *Врахування інтересів команди та суспільства)*
- D) Лідерство через страх

24. Креативність у лідерстві допомагає:

- A) *Генерувати нові ідеї і нестандартні рішення)*
- B) Тільки дотримуватися правил
- C) Ігнорувати команду
- D) Зосереджуватись на фінансах

25. Основні методи розвитку креативності команди:

- A) Постановка жорстких правил
- B) Ігнорування ідей
- C) Виключно контроль
- D) *Мозкові штурми, колективна рефлексія, стимулювання ініціативи)*

26. Що таке самопізнання лідера?

- A) Аналіз фінансових результатів
- B) *Усвідомлення власних сильних і слабких сторін)*
- C) Контроль над командою
- D) Виконання планів

27. Методи саморозвитку лідера:

- A) *Рефлексія, коучинг, майндфулнес)*
- B) Лише накази
- C) Ігнорування команди
- D) Виключно контроль

28. Resilience (стійкість) лідера означає:

- A) Здатність ігнорувати проблеми
- B) Прагнення влади
- C) *Здатність долати труднощі без втрати ефективності)*
- D) Здатність долати труднощі без втрати ефективності

39. Профілактика вигорання лідера включає:

- A) *Планування і відпочинок, саморозвиток)*
- B) Ігнорування сигналів стресу
- C) Постійний ризик
- D) Здатність долати труднощі без втрати ефективності

30. Емпатія лідера — це:

- A) Здатність розуміти і відчувати емоції інших)
- B) Лише керування ресурсами
- C) Виконання наказів
- D) Харизма без дій

31. Мотивація команди лідером ґрунтується на:

- A) Харизмі
- B) Тільки контролі
- C) Ігноруванні потреб
- D) Винагородах, цінностях, емоційній підтримці)

32. Які стилі лідерства виділяють у команді?

- A) Авторитарний, демократичний, ліберальний)
- B) Технічний, фінансовий, плановий
- C) Харизматичний, сервісний, трансформаційний
- D) Класичний, історичний, соціальний

33. Що визначає стиль лідерства?

- A) Планування
- B) Лише посада
- C) Фінансові показники
- D) Харизма, цінності, поведінка, взаємодія з командою)

34. Як лідер формує авторитет у команді?

- A) Влада через страх
- B) Довіра, компетентність, етичність)
- C) Лише фінансовий контроль
- D) Постійні накази

35. Чим відрізняється трансформаційне від харизматичного лідерства?

- A) *Трансформаційне змінює систему та натхнення, харизматичне — вплив через особисту харизму)*
- B) Трансформаційне — лише правила
- C) Харизматичне — фінанси
- D) Немає відмінностей

36. Психологічна безпека у команді означає:

- A) Відсутність правил
- B) *Впевненість у тому, що можна висловлювати думки без негативних наслідків)*
- C) Повна автономія
- D) Контроль лідера

37. Які фактори впливають на ефективність лідера?

- A) *Харизма, компетентність, EQ, цінності, стиль)*
- B) Тільки посада
- C) Лише технічні навички
- D) Маркетингові стратегії

38. Чим керується сервісний лідер?

- A) Особистою вигодою
- B) Харизмою
- C) Тільки правилами
- D) *Потребами і розвитком команди)*

39. Яка особливість кризового лідера?

- A) Ігнорування проблем
- B) *Стійкість, стратегічне мислення, цінності)*

- C) Лише формальна посада
- D) Контроль без аналізу

40. Мозковий штурм у команді допомагає:

- A) Генерувати нові ідеї)
- B) Тільки контролювати команду
- C) Виключати ініціативу
- D) Виконувати фінансові плани

41. Що визначає лідера як сервісного?

- A) Прагнення влади
- B) Строгий контрольОрієнтація на розвиток інших (✓)
- C) Харизма без цілей
- D) Орієнтація на розвиток інших)

42. Який стиль лідерства найбільш ефективний у творчих командах?

- A) Авторитарний
- B) Демократичний / трансформаційний)
- C) Ліберальний без взаємодії
- D) Виключно харизматичний

43. Що є основою морального авторитету лідера?

- A) Посада
- B) Контроль
- C) Харизма
- D) Етика, чесність, справедливість)

44. Лідерство через страх зазвичай:

- A) Ефективне у творчих командах
- B) Спричиняє низьку мотивацію і конфлікти)

- C) Підвищує EQ
- D) Розвиває команду

45. Які навички допомагають лідеру долати конфлікти?

- A) *Саморегуляція, емпатія, комунікація)*
- B) Контроль без слухання
- C) Харизма
- D) Посада

46. Самоусвідомлення лідера допомагає:

- A) Планувати бюджет
- B) Ігнорувати команду
- C) *Розуміти власні емоції і реакції)*
- D) Впливати через страх

47. Вплив лідера на команду через приклад називають:

- A) Авторитарним
- B) *Моделюючим поведінку)*
- C) Контролем
- D) Харизмом

48. Який тип лідерства фокусується на змінах і розвитку організації?

- A) Харизматичний
- B) Авторитарний
- C) Ліберальний
- D) *Трансформаційний)*

49. Що є ключовою компетенцією сучасного лідера?

- A) Тільки фінансові знання
- B) *Комплекс EQ, цінності, комунікація, креативність)*

- С) Лише харизма
- Д) Ієрархічна посада

50. Мета саморозвитку лідера полягає у:

- А) Покращенні особистих і професійних компетенцій)
- В) Отриманні фінансових бонусів
- С) Збільшенні посади
- Д) Харизмі без дій

Таблиця термінологічних понять для курсу «Психологія лідерства»

№	Термін	Визначення
1	Лідерство	Процес впливу на групу людей для досягнення спільної мети.
2	Лідер	Особа, що формує напрямок розвитку групи та мотивує її членів.
3	Менеджмент соціокультурної діяльності	Організація та управління культурними та соціальними проектами.
4	Трансформаційне лідерство	Стиль лідерства, спрямований на зміни, розвиток і надихання команди.
5	Харизматичне лідерство	Стиль лідерства, заснований на особистому впливі та харизмі керівника.
6	Сервісне лідерство	Орієнтоване на потреби і розвиток команди.
7	Біхевіоральна школа лідерства	Підхід, який акцентує увагу на поведінці лідера, а не на його рисах.
8	Класична теорія рис	Теорія, що визначає успішність лідера через особистісні характеристики.
9	Ситуаційний підхід	Ефективність лідера залежить від конкретної ситуації.
10	Емоційний інтелект (EQ)	Здатність розпізнавати, контролювати та використовувати емоції.
11	Самоусвідомлення	Усвідомлення власних емоцій, сильних і слабких сторін.
12	Саморегуляція	Здатність контролювати емоційні реакції та поведінку.

1 3	Мотивація	Внутрішні й зовнішні чинники, що спонукають людину до дії.
1 4	Емпатія	Здатність розуміти і відчувати емоції інших людей.
1 5	Соціальні навички	Здатність ефективно взаємодіяти з іншими.
1 6	Кризове лідерство	Управління командою та організацією в умовах нестабільності.
1 7	Цінності лідера	Переконання і принципи, які визначають поведінку керівника.
1 8	Гендерні стереотипи	Соціальні очікування щодо поведінки чоловіків і жінок.
1 9	Командне лідерство	Управління групою з акцентом на взаємодію та ефективність команди.
2 0	Формальне лідерство	Лідерство, засноване на офіційній посаді.
2 1	Неформальне лідерство	Авторитет і вплив без офіційних повноважень.
2 2	Комунікаційна стратегія лідера	План і методи взаємодії з командою та аудиторією.
2 3	Вербальна комунікація	Спілкування за допомогою слів і мови.
2 4	Невербальна комунікація	Спілкування через жести, міміку, пози і тон голосу.
2 5	Мотивація команди	Процес стимулювання членів групи до активної участі.
2 6	Авторитарний стиль лідерства	Стиль, де лідер приймає рішення самостійно.
2 7	Демократичний стиль лідерства	Стиль, який враховує думки і пропозиції команди.
2 8	Ліберальний стиль лідерства	Мінімальне втручання лідера у процеси команди.
2 9	Харизма	Особиста привабливість та здатність надихати інших.
3 0	Моральний авторитет	Визнання лідера через етичність і чесність.
3 1	Етика лідерства	Принципи правильної і справедливої поведінки керівника.
3 2	Соціальна відповідальність лідера	Облік інтересів команди та суспільства у рішеннях.
3 3	Креативність лідера	Здатність генерувати нові ідеї та рішення.
3 4	Мозковий штурм	Метод колективного генерування ідей.

3	Психологічна безпека	Відчуття команди, що можна висловлювати думки
5		без негативних наслідків.
3 6	Стійкість (resilience)	Здатність долати стрес і труднощі без втрати ефективності.
3 7	Вплив лідера	Здатність змінювати поведінку або переконання інших.
3 8	Модель поведінки лідера	Стратегії і дії керівника у взаємодії з командою.
3 9	Антикризове управління	Планування та дії для подолання кризових ситуацій.
4 0	Індивідуальний розвиток лідера	Цілеспрямоване вдосконалення компетенцій і навичок.
4 1	Самопізнання	Усвідомлення власних потреб, цінностей і потенціалу.
4 2	Вплив через приклад	Лідер демонструє поведінку, яку повторюють інші.
4 3	Конфлікт-менеджмент	Управління і розв'язання конфліктів у команді.
4 4	Довіра в команді	Впевненість членів команди в надійності та компетентності лідера.
4 5	Інклюзивне лідерство	Стиль, який враховує різноманітність членів команди.
4 6	Майндфулнес у лідерстві	Усвідомлена увага до себе та команди у процесі керівництва.
4 7	Коучинг	Метод підтримки та розвитку потенціалу підлеглих.
4 8	Тимчасовий лідер	Лідер, який очолює команду на обмежений період.
4 9	Проектне лідерство	Управління командою для досягнення конкретного проєктного результату.
5 0	Психологічний контракт	Невисловлені очікування між лідером і командою.
5 1	Виконання ролей у команді	Розподіл обов'язків і функцій серед членів групи.
5 2	Мотиваційна компетентність лідера	Здатність стимулювати команду до активності.
5 3	Феномен лідерства	Комплекс психологічних, соціальних та поведінкових характеристик лідера.
5 4	Емоційна стабільність	Здатність лідера зберігати спокій під час стресу.
5 5	Соціокультурна компетентність лідера	Здатність враховувати культурні і соціальні особливості команди.

5 6	Виконавче лідерство	Акцент на організації, контролі та виконанні завдань.
5 7	Інноваційне лідерство	Стиль, орієнтований на впровадження нових ідей і рішень.
5 8	Лідерство через надихання	Здатність мотивувати через емоційне залучення і бачення майбутнього.
5 9	Рефлексія лідера	Осмислення власної діяльності і прийнятих рішень для розвитку компетентностей.
6 0	Кейсове дослідження у лідерстві	Метод аналізу реальних ситуацій для навчання і розвитку лідерських навичок.

Рекомендована література до курсу

1. Вступ до психології лідерства. Теорії лідерства

1. Дзвінчук Д.І., Діденко Н.Г., Любчик О., Малімон В.І. *Психологія управління*. Навчальний посібник. К.: ТОВ «СІК ГРУПІ Україна», 2013. – 293 с.
2. Нестуля, О.О., Нестуля С.І. *Основи лідерства. Наукові концепції (від найдавніших часів до середини ХХ ст.)*. Полтава: ПУЕТ, 2016. – 277 с.
3. Нестуля, О.О., Нестуля С.І. *Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ початок ХХІ ст.)*. Полтава: ПУЕТ, 2016. – 375 с.
4. Савельєва, В.С. *Психологія управління*. К.: ВД "Професіонал", 2004. – 320 с.

2. Харизма та психологічна природа впливу

1. Москаленко, В.В. *Психологія соціального впливу*. К.: ЦУЛ, 2007. – 448 с.
2. Кушнір Р. *Великий оратор, або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи*. Дрогобич: Коло, 2013. – 258 с.
3. *Принципи розвитку лідерства. Процес розвитку лідерства // Посібник для молодіжних громадських організацій*. К., 2003. – С.28-38.

3. Емоційний інтелект у лідерстві

1. Жигайло, Н.І. *Психологія бізнесу та управління*.
2. Лазниця, В. *Психологія менеджменту*. К.: ТОВ «УВПК. ЕксОб.», 2003. – 517 с.
3. Дзвінчук Д.І., Діденко Н.Г., Любчик О., Малімон В.І. *Психологія управління*. К., 2013.

4. Лідерство і цінності. Лідерство у кризових ситуаціях

1. Нестуля, О.О., Нестуля С.І. *Основи лідерства (середина ХХ – початок ХХІ ст.)*. Полтава: ПУЕТ, 2016.

2. Качмар О., Шотурма Н., Федорак В. *Управління соціокультурними інноваціями через призму медіа та філософії культури*. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип.79, том 1. Мистецтвознавство. 2024. С.174-182.

5. Гендерні аспекти лідерства

1. Веселовська А. Гендерний аспект лідерства: теоретичний аналіз. Наука і освіта. *Психологія*. №5.2014. С.19-24.

1 Коваленко Д., Школяр М. Гендерні аспекти лідерства. *Львівська політехніка*. 2007. С.

2.Ортіна Г. Гендерні аспекти лідерства в практиці управління. Економіка та держава. Економічні науки. № 7. 2012. С.31-33.

3.Орбан-Лембрик, Л.Е. *Соціальна психологія у 2-х кн. Кн.1: Соціальна психологія особистості і спілкування*. Чернівці: Книги-XXI, 2010. – 464 с.

6. Лідерство в команді

1. Орбан-Лембрик, Л.Е. *Психологія управління: Навчальний посібник*. Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 695 с.

2.Жигайло, Н. *Комунікативний менеджмент*. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 368 с.

3. Качмар О., Маланюк Т., Крицак О. *Соціокультуризм як цивілізаційний феномен сучасності*. Наукові перспективи. № 9(51). Серія «Державне управління». 2024. С.166-176.

4. Гончар Ю. Ефективне лідерство: чому важливо працювати з командами.
https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.youtube.com/watch%3Fv%3Dhqga3WY_jLM&ved=2ahUKEwjW6u3wvIiQAxUIX_EDHeMpAugQtwJ6BAgREAI&usg=AOvVaw3VSYL0P9ZWL0uUB9VtifKf

7. Комунікаційна стратегія лідера

1. Кушнір Р. *Великий оратор, або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи*. Дрогобич: Коло, 2013. – 258 с.
2. Орбан-Лембрик, Л.Е. *Психологія управління*. Івано-Франківськ: Плай, 2001.
3. Германюк Н.В. особистість та авторитет керівника як важливий чинник ефективності управлінської діяльності. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. № 5.2017. С.61-70.

8. Лідерство і креативність. Етика та відповідальність

1. Качмар О. *Роль інновацій у підвищенні конкурентоспроможності культурних інституцій України*. Актуальні питання гуманітарних наук. Мистецтвознавство. Вип.87. Том 3. 2025. С.152-159.
2. Качмар О., Шотурма Н., Федорак В. *Управління соціокультурними інноваціями через призму медіа та філософії культури*. 2024.
3. Свидрук І.І. Суть креативності та передумови лідерства в креативному менеджменті. *Науковий вісник НЛТУ .Збірник науково-технічних праць. Національний лісотехнічний університет. Вип.23.11 .372-376*.

9. Психологія саморозвитку лідера

1. *Технології роботи організаційних психологів [Текст]: навч. посібник / за ред. Л.М. Карамушки*. К.: ІНКОС, 2005. – 366 с.
2. Чорна Т.В., Голубєва М.Ю. Психологічні особливості прояву лідерських якостей у діяльності команди. *Матеріали ІІ науково-практичної конференції ,26-27 березня 2021р .* Харків: Друкарня Мадрид. 2021. С.288-290.

Навчальне видання

**О.В. КАЧМАР
О.І. ДУТЧАК
Т.З.МАЛАНЮК
В.В.ФЕДОРАК
В.В. ШИКЕРИНЕЦЬ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО КУРСУ «ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА»**

**для здобувачів другого (магістерського) рівня освіти
028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
02 Культура і мистецтво1**

В авторській редакції
Гарнітура Times New Roman
Наклад 100 прим.

